

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nekaj o šulvereinu in še kaj.

Govor dr. Gregoréca v drž. zboru dne 22. sušca 1889.

Visoka zbornica! Šolska nadzorstva na Koroškem in Štajarskem zlorabijo mnogovrstne svoje službe v ponemčevanje Slovencev. Naj to zopet pojasnim, oglasil sem se k besedi. Nedavno je tukaj g. Jarnej vit. Carneri rabil nekoliko zmedene besede: „Nemec ni nikoli ponemčeval, on še niti zmožnosti nima za to. Jediní Nemci, kateri ponemčevati umejo, to so Prusi“. Poslednjim besedam ne bodem ugovarjal, ker z ozirom na surovost v ponemčevanju Prusi res daleč prevažajo vse druge Nemce. S tisto turško silo, s katero Prusi uboge Poljake na Poznanjskem ponemčujejo, more se meriti le še turška sila, s katero Madjari že več let mučijo svoje slovanske, rumunske in nemške sodržavljane! Vendar iz tega ne sledi, da bi poleg Prusov drugi Nemci ne imeli niti poželenja niti sposobnosti za ponemčevanje. Nasprotno dokazuje več, kakor tisočletna in žalostna zgodovina Čehov in Slovencev. Sleherni ljudopisni zemljevid avstrijski označuje nerensnično, kar je g. Jarnej vit. Carneri izustil. Imena mest: Lipa, Litomerice, Toplice, Zatež na Češkem, Brezje na Koroškem, Ljubno, Gradec na Štajarskem kažejo na slovanski pričetek, dandanašnji so ona mesta pa nemška. Tudi drugi Nemci poleg Prusov umejo dobro, kako se ponemčuje, zlasti izvrstni strokovnjaki v ponemčevanju so v novem času nemški liberalci.

Zadnjih 150 let rabi v ponemčevalne svrhe poleg birokracije ljudska šola in šolsko nadzorstvo. Kjer so šolska nadzorstva v rokah nemških liberalcev, kakor na Šlezijskem, Koroškem in Štajarskem, ondí ponemčujejo. Zlasti poslednji dve deželi prizadevajo si hitreje, ko mogoče ponemčiti, da bi ji čisto nemškim deželam prištevati mogli. Toda Slovenci v teh deželah niso voljni popustiti svoje slovanske narodnosti, svojega slovanskega jezika in značaja. Odločili so trdno držati se svoje narodnosti,

da se v Avstriji ohranijo kot Slovani. Zatorej se pa tudi krepko branijo zoper vse ponemčevalne naredbe šolskih nadzorstev. Ta borba je težavna, ker so Slovenci v manjšini, Nemci pa v večini ter se je tudi brezozirno poslužujejo. Zadnjih 20 let imajo v teh deželah šolsko nadzorstvo nemški liberalci v svojej oblasti. Navdušuje jih neukončljivi fanatizem ali strast Slovencev ponemčiti. Tukaj ne velja ne državni ne deželni zakon, zlorabijo pravico učitelje nameščevati, premeščevati, starostne doklade odmerjati. Reči moram, vse slovensko šolstvo v teh dveh deželah prepuščeno je na milo in nemilo nemškim liberalcem. Njihova šolska nadzorstva silijo Slovence naravnost, v ljudskih šolah učiti se drugega deželskega jezika. Slovenci se pa branijo pozivljajoč se na člen 19. državnega osnovnega zakona, ki takošnje nasilstvo prepoveduje.

O tej šolskej borbi na Koroškem in Štajarskem razgovarjalo se je v tej visokej zbornici že večkrat in bode gotovo še zopet treba govoriti. Jaz čem danes pojasniti samo najnovejše dogodke na tem šolskem bojišču ter zopet opozarjati na rogoviljenje nemškega šulvereina. (Čujte! na desnici.)

Zastran Koroškega navajam le nekoliko podatkov iz pisma, katero mi je doposlal izvrsten učitelj. Prvi ponemčevalni ukaz na Koroškem izšel je l. 1872. Ta zaukazuje toliko nemščine v slovenskih šolah, da so te prenehale biti slovenske šole. Leta 1877 izide drugi ponemčevalni ukaz in je hujši od prvega. Učiteljem na slovenskih ljudskih šolah se je namreč zabičilo, da morejo upati starostnih doklad le, ako na vso silo, z največjo marljivostjo in uspešno otrokom nemščino v glavo ubijajo. Tako so učitelji prisiljeni vsó svojo pozornost obračati na učenje nemščine, druge predmete pa zanemarjati. Tako so slovenske šole na Koroškem izpremenili v same ponemčevalnice. V tem profinaravnem stanju nahajajo se slovenske šole na Koroškem še današnji dan, kakor so

moji tovarši slovenski poslanci Kranjski tukaj že dovolj razjasnili in dokazali.

Najnovejši čas pretijo nemški liberalci s tretjim, še hujšim ukazom. Nameravajo namreč še podučevanje krščanskega nauka ponemčiti. (Čujte, čujte!) Častiti gospodje kateheti ustavljajo se temu odločno. Nastali prepir je sedaj v dogovorih deželnega šolskega sveta koroškega s knezoškofovskim ordinarijatom. Sedaj bi naj knezoškof, ko so ga po svojih listih nemški liberalci skozi dve leti preganjali, grdili in psovali, tem pomagal ter tudi nemški katekizem za slovensko deco v ljudskih šolah zaukazal. Tako pa posnemajo koroški liberalci Pruse in Madjare, kateri v raznarodenji Slovanov katoliško cerkev zlorabijo. Koroški deželni šolski svet drzne se od knezoškofovstva zahtevati, naj pozabi svoj sveti poklic ter uspešno poučevanje krščanskega nauka žrtvuje najneumnejšemu ponemčevanju. Preverjen sem, da tega ne bode storilo, saj ne more v lastnej najsvetejši reči kot izdajalec postopati. Tudi mislim, da bi kaj takega Koroški Slovenci mirno ne trpeli.

(Dalje prih.)

Namen in pomen verske šole.

(Dalje.)

V tem oziru so jako napačno tolmačili § 7 našega predloga. Izvajali so iz njega, da hočemo vpeljati neko duhovniško vladarstvo in da hočemo šolo spraviti pod cerkveno oblast. Mi pa ne zahtevamo več, kar so v Nemčiji dovolili cerkvi, mi zahtevamo še manj. Ta paragraf, ki je Vas ostrašil, le toliko pomeni, da kot federalisti priznamo državi, osrednji vladi in postavodaji tu v državnem zboru, da določi temeljna načela, izvršitev teh načel pa izročamo deželnim zborom. (Tako je! na desnici.)

Jeden deželni zbor bode morda sklenil, da ima krajno nadzorstvo župnik, drugi deželni zbor bode glavno stvar izročil okrajnim šolskim svetom, tretji bode v deželnem šolskem svetu pomnožil duhovniške osebe in skušal vpeljati strožje nadzorstvo v učiteljiščih. Torej nič več, celó manj zahtevamo, kakor je že v Nemčiji, za katoliško cerkev v Avstriji in za druge vere.

Mi ne polagamo glavne zahteve na mero duhovniškega nadzorstva, ampak na vspeh. Mi hočemo namreč vse ločiti od poduka in vzgoje, kar škoduje veri otrok, in hočemo to pospeševati, kar jo krepi. (Pohvala na desnici.)

Ali je morebiti versko šolsko nadzorstvo nad versko vzgojo otrok v Avstriji nepotrebno zaradi pravega obnašanja otrok? Nikakor ne morem v obče tožiti zoper naše učiteljstvo, to bi bilo krivično, ampak z veseljem priznam, da je morebiti večina in v nekaterih deželah, kakor v Galiciji, Bukovini, Dalmaciji in na Kranjskem, vse učiteljstvo verno in složno deluje z

duhovščino pri krščanski vzgoji naroda. Dalje z veseljem konstatujem, da je zadnji čas med učiteljstvom neko gibanje, iz katerega moremo sklepati na rastočo versko zavest. To pa so učitelji, ki niso na Vaši liberalni strani. (Veselosť na desnici.) Drugi del učiteljstva je nepristranski in vsaj ne ovira verske vzgoje ljudstva. Toda nemirni in merodajni liberalni učitelji delajo naravnost na to, da bi izpodkopali krščansko zavest našega ljudstva. (Prav res! na desnici. — Poslanec Sigmund: Dokazeti!)

Imenovati posamezne slučaje, osebe ali kraje, to bi ne bili dokazi, ampak ovajanje. Jaz Vam ne morem navesti statistike nevernih naših učiteljev, toda pravo podobo v duhu liberalnih učiteljev si lahko ustvarite iz strokovnih spisov, katere piše in bere ta del učiteljstva, iz govorov, katere govore pri učiteljskih zborovanjih, in iz sklepov njihovih zborovanj.

To so uradne izjave učiteljstva, s temi morate računati, teh ne smete utajiti. Vi in gospod predsednik bode te mi dovolili, da nekaj prečitam, ker moj spomin si jih ne more zapomniti. (Prav dobro! Veselosť.)

Naši liberalni učitelji najbolj beró list „Freie Pädagogische Blätter“, iz katerih bodem nekaj čital. Ravno, ker je moj predgovornik govoril o križih, spomnim ga na to: Ko je neki cerkveni dostojanstvenik pri neki priliki podaril podobe in križe Dunajskim šolam, kjer jih prej ni bilo, pisal je oni list, da ni treba sprejeti daril (Čujte, čujte! na desnici), „ker otrokom niso darovali Zveličarjeve podobe kot dobrega in spoštovanja vrednega moža, ampak kot znamenje krščanstva. (Čujte, čujte!) Ako pa so podobe umetne, mogli bi jih rabiti za predlogo pri risanji“. (Klici na desnici: Sramotno! na levi: Kdaj je to bilo?) List na drugem mestu obžaljuje vdeležbo učiteljev pri krščanskem nauku in božji službi. „Skušnja uči“ — piše list — „da ravno najbistrejši in najznačnejši učitelji najmanj znajo katekizem, kajti česar ne razume zmožen mož, tega se ne nauči, niti si prisvoji kot prepričanje“. (Klici na desnici: To so učitelji!) Na drugem mestu piše list: „Katoliški učitelj, ki mora z otroci k verskim vajam, naj bo še tako nevoljen na to silo, vendar se mora prekrižati“. (Čujte, čujte! na desnici.) Še eno mesto, kjer hoče list zmanjšati nevarnosti verskega poduka, vzeti ga duhovnikom in sčistiti po učiteljih. List piše: „Veronauk naj se prepusti posvetnim učiteljem, da ga splošno učé. (Čujte, čujte!) Kakor je zdaj, ne sme ostati“. Potem navaja list one učitelje, ki so verni. „V vaséh so žalibog še učitelji, katerim duhovniki Oče naš kot šolsko molitev vsiljujejo (Čujte, čujte! na desnici), tovariši, ki gredó v sprevodih. Neki moravski nadučitelj, se je res vdeležil sprevoda sv. R. Telesa. (Čujte, čujte! na desnici.) Naj ga upokojé!“ Izjave tega lista

pa niso vedno tako zmerne in uljudne. Ko je smešil krščansko vero na nebesa, vice in pekel, konča z besedami: „Kogar vodi upanje na plačilo in kazen, ta je nemoralen. (Veselost na desnici. — To je res! na levici.) Vera je pesniški izraz modroslovske resnice. (Čujte!) Eni imajo razum, pa nič vere, drugi vero, pa ne razuma. (Čujte! na desnici. — Poslanec dr. Polak: Zelo duhovito!) Zakaj se cerkev drži verskih vaj? Otroci pridejo od kadila pijani neumnější domov iz cerkve, to ravno hoče vladateljna kurija. Učitelj osvoboduje ljudstvo iz vezi klerikalcev, razdivjanih duhovnikov. Učitelj bodi vreden zastopnik našega liberalnega časa. Belgijski minister Bara je tako dobro povedal, da so mnih lovi na dedščine in tatovi. Kdor je prijatelj cerkvi, je sovražnik šoli; cerkev je že od začetka delala nemire na svetu. (Čujte! na desnici.) Zmaga krščanstva je najžalostnejša rakova pot človeštva.“ (Čujte, čujte! na desnici.)

Takih ali hujših citatov navedel bi lahko mnogo; le nekaj sem zbral, da sem gospode razveselil. (Veselost na desnici.) Vse strokovno slovstvo in učiteljske knjižnice so okužene... (Klici na levici: Kje? Katerega leta? — Poslanec Fiegl: Saj je povedal! — — Nemir. — Predsednik zvoni.) Ti citati so iz mnogih letnikov; preobširno bi bilo, ko bi Vam to navajal. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Nekaj o svinjski reji.

Tožite se, dragi gospodarji, da Vam ne gre svinjereja nič kaj po volji. Zdaj Vam svinje zbolijo in Vam poginejo, zdaj Vam sopet žreti nečejo; ali sami ne veste prav, zakaj se Vam vse to pripeti.

Napaka je ta: Pri Vas je šega, da imate svinjake in tam imate te uboge ščetinaste jetnike od poroda do klanja zmirom zaprte, le poleti ob veliki vročini se tu pa tam na malo dvorišče spuščajo, hranijo se pa vedno v svinjaku. Opustite to napako in spuščajte plemene svinje na pašo ravno tako, kakor svoje govedo pasete, dajte jim zjutraj, preden na pašo gredó, nekaj ščave popiti in na večer, ko domu pridejo, zopet nekoliko in povem Vam, videli bode, da bodo svinje lepo rastle, bodo rađe žrle in nikoli Vam ne bodo zbolele. Svinétu je za njegovo vzrejo potrebno čistega zraka in prostega izleta, in ako ono to ima, tedaj bode vedno zdravo in bo rado žrlo. Paša sama na sebi ni toliko koristna, kakor je njemu prosto letanje na paši uspešljivo.

Stanovanje za svinje pa tako napravite: Ogradite si dvorišče, tretjino od tega pokrijte in na pokritem mestu postavite korito, tam jih

zjutraj in na večer krmite, celo dvorišče pa položite z zidno opeko ali pa s kamenitimi ploščami, da ob času deževja ni vse v blatu.

Meseca septembra, ali še poznej, pa tisti gospodarji, kateri imate bukove ali hrastove šume, pustite tiste svinje, katere hočete rediti na debelo, v te šume na pašo, ako je žir in želod obrodil; če pa tega ni, jih pa zaprite v dvorišče, in jih v začetku z navadno podmetano hrano redite, in jim samo 3krat na dan jesti dajte in ne pozabite jim čiste vode dati, tudi jela jim ne dajte preveč, da bi v koritu puščale in ako kaj pustijo, porabite to za plemene svinje.

Zadnja 2 meseca jim pa dajte koruzni šrot. Ta šrot se tako napravi: Dajte koruzo v mlin in naj se v debelini hajdine ali pa prosenega pšena zmelje; od tega šrota k vsakemu obroku zjutraj 3 litre in na večer 2 litra, na glavo računjeno, naj se vzeme; naj se v enem škaflu z vrelo vodo popari in naj se to zmeša enako, kakor žganci in ta hrana naj se jim poda samo 2krat na dan, namreč zjutraj in na večer; poleg tega pa v drugem koritu čista voda piti.

S tem šrotom se pa mora tako ravnati, da se to, kar se je zjutraj poparilo, tacim svinjam še le na večer polaga, in kar se je na večer poparilo, položi še le drugi dan zjutraj, med tem časom pa se ta šrot ali žganci vkišejo, in to kisline svinje najraje imajo in se redé najbolj po njej.

Ako ima gospodar dosta mleka, naj pridja temu šrotu k zadnjemu še nekaj kislega mleka in to s šrotom v kup zmeša, pa te malenkosti nikoli ne bo obžaloval, sviné mu bode to s špehom desetero povrnilo.

Kdor ima pri svojih dvoriščih kake potoke ali mlake, naj ogradi svinjsko dvorišče tako, da mu skoz dvorišče potok teče, ali pa da je mlaka v njem, kajti kopanje jako koristi debelim svinjam.

Potem, ko so svinje počele šrot žreti, spušté se one lahko iz svinjskega dvorišča na prosto, na domače obširnejše dvorišče, one ne gredó nikamor, ampak ležijo celi dan, samo vode si poiščejo, v kateri se kopajo.

Mogoče bi bilo, da bi svinje Vašega plemena, ker dozday niso vajene se pasti, ne hotete se pasti, tedaj pa pridite, dragi slovenski gospodarji, doli k nam Hrvatom, in si kupite tukaj ali podravinskega, ali buganskega ali pa turpoljskega plemena; to so krotke živali in jedó, da je veselje.

Jaz sem se čudil, ko sem iz mile mi slovenske domovine tukaj doli na Hrvaško prišel in sem videl, s kako lehkoto se tukaj svinje redijo, s kako težavo in potrato se pa pri nas redijo, kjer kotli noč in dan vrejo in svinjsko pičo kuhajo. Ker zdaj pšenica nobene cene nima, zato je za kmeta najbolje, da veliko ko-

ruze sadi in ž njo svinje redi; na ta način dobi on največ hasna od svoje zemlje, in ako bote Slovenci tako debele svinje imeli, ne bo manjkalo Vam tudi kupcev na nje, saj je od Vas bližje tje, kjer se svinje kupijo, veliko bližje, kakor od nas. Le naprej narodnjaki!

J. Maurer.

Sejmovi. Dne 4. maja pri sv. Trojici v Slov. gor., pri sv. Juriji na j. ž., v Gornjem Gradu, v Vidmu, v Slov. Bistrici in v Svičini. Dne 6. maja v Mariboru, pri sv. Petru, in v Brežicah. Dne 7. maja v Radgoni (za konje in govedo), pri sv. Lovrenci v Puščavi, v Središči in v Reichenburgu. Dne 8. maja pri sv. Miklavži na polji.

Dopisi.

Od sv. Petra pri Marib. Na belo nedeljo po večernicah je bila pri nas v zavodu šolskih sester jako lična in mična slovesnost. Deklice, ki jih šolske sestre odgojujejo, so ustanovniku zavoda in svojemu največjemu dobrotniku, mil. g. Marku Glaserju, čestitale za god in so na čast biserne njihove sv. meše, katero bodo prve dni maja obhajali, predstavljale „Božje usmiljenje“. Na odru je bilo postavljenih sedem utic, na vsaki strani po tri in ena na sredi. V vsaki utici je stala deklica, skrita za zagrinjalom; napis nad utico naznanja, kaj deklice predstavljajo: resnica, pravica, čistost, mir, strah božji, ljubezen in nad srednjo utico: Božje usmiljenje. Duša (deklica K.) sklene se svetu odpovedati in Bogu služiti, toda svet (deklica V.) jo vedno hodi motiti in skušati, da bi jo zopet k sebi zvalila, ali s sladkimi besedami, ali tudi z groženjem. Duša si išče zavetja in trka zdaj na eno, zdaj na drugo utico, pa povsodi jo odpravijo. Slednjič še potrka na vrata božje usmiljenosti. Božja usmiljenost poda skesani duši prijazno roko in jo pelje „k viru vse usmiljenosti“. Naenkrat namreč pade zagrinjalo in se vidita v plamenu presv. srce Jezusovo in Marijino. Povabljeni sosedje in Mariborski gosti so igro enoglasno cenili kot — izvrstno — krasno! Mil. g. kanonik Glaser so po končani igri povzeli besedo, rekši: „Kje bom jaz zdaj bisere našel za svojo biserno sv. mešo? Vi, nedolžni otroci, ki ste me danes tako razveselili, ste moji biseri, s katerimi se ponašam. Zahvalim se čč. sestram in vam, drage deklice, za današnje veselje! Molite za me! Skorej bo me Gospod poklical na račun in bo djal: Daj odgovor od svojega hiševanja! Ako bo račun prav hud, ne vem, kam da bi se skrila, če ne za klošter? Molite, če jaz umrjem in me v grob položijo, da ta zavod ostane in živi.“

Iz Marenberga. (Posojilnica. Požar. Vreme.) Naša posojilnica ima v četrtek, dne 9. maja svoj občni zbor. Volil se bode namreč

novi ud v načelnštvo na mesto g. M. Strašeka, sedaj župnika na Peči. — Dohodkov je imela posojilnica v prvem četrt letu, t. j. od 1. svečana do zadnjega malega travna 12.737 fl. 84 kr., stroškov pa 12.689 fl. 47 kr.; po takem skupnega prometa 25.427 fl. 31 kr. Zares lepa svota za naš zapuščen okraj. Želeti bi bilo, da bi se bolj vdeleževali tudi prebivalci slov. Pogorja, izpod „snežne Kape“, zakaj tukaj bolje naložijo svoj denar, kakor kje drugje v „šparkasah“. Naša posojilnica namreč plačuje obresti po 5½%. S tem pa tudi podpirajo závod v okrajih, v katerem je pred štirimi leti še vse „tajč“ bilo; sedaj pa se vže slovensko uraduje v dveh pisarnah, v „posojilnici“ in pa pri vrlem gosp. beležniku. Torej na pomoč! Svoji k svojim! Nedavno dne 23. pr. m. smo imeli požar v Šmartnu pol ure od trga. Hud vihar in pa, da je bilo vse suho, pripomoglo je na enkrat popolnoma vpepeliti nekemu kmetu vse poslopje. Okajeno zidovje priča še o stanovanji človeškem. Ogenj se je iz dimnika, kjer so se prè vžgale saje, zatrosil na priležno poslopje. Pazite torej gospodarji, da boste imeli vedno očejene, ometene dimnike. Vreme, ki se nam je cele tri dni kujalo, obrnilo se je spet na bolje. Kapa pa še ima vedno „belo kučmo“. Morda bo se kaj kmalu na bolje obrnilo. Tukaj ljudje kaj mrjejo, sosebno v Št. Jurji (na Remšniku) in pa pri sv. Jarneji. Spomlad jih pač zmirom nekaj seboj pobere.

Od sv. Lovrenca ob kor. železnici. (V veliko veselje) Slovencev se je zopet zrušila ena nemčurskih trdnjav Lehen ali Krätzenbach. Sicer je bilo staro zidovje že jako izluščeno in razpokano in tako se ni čuditi, da se je zasulo takoj pri prvem naskoku krepke in čvrste narodne vojske ter je pokopalo generalšribarja z županom vred. Na razvalinah pa se kmalu začne novo življenje. Staro nemčursko hujskanje se bode nehalo, in mir in zastopnost zavladata po vsej občini. Tudi se nadjamo, da novoizvoljeni odbor izpolni naše želje v vsakem oziru, ter zlasti prej ko slej odkaže domačemu jeziku prvo mesto v svojem uradu. Tako stopi potem tudi občina Lehen v vrsto svojih posestrim v Janževem vrhu, Kumenu in Smolniku, ki vse že več let slovensko uradujejo. To bode veselo vstajenje, katerega se bode veselil vsak poštenjak. — Naše onemoglo prusijanstvo pa radi te zmage Slovencev kar bruha svoj gnjev na vse strani. Ali to tudi lahko, zdaj vendar vidi, kako se mu rušijo tla pod nogami. Nekaj svojih strupenih slin poslali so celo po tukajšnjem barabu v Maribor, misleč, da bodo ž njimi nemčurstvu spet na noge pomagali, toda povemo Vam, zastonj je vse to, kajti Vaše dejanje in početje je predobro znano po svetu!

S Kumena na Pohorji. (Častna volitev.) Pri nas je bil prejšnji župan zopet iz-

voljen v župana. Volitev je bila enoglasna, kar je velika čast za župana, pa tudi za odbornike. Isto tako sta tudi narodna svetovalca ravno tista, ki sta bila poprej. S to volitvijo se je toraj županstvu izrekla največja in najlepša zaupnica, ter se je tudi pokazalo, kaka zastopnost vlada v občini od časa, kar ji je na čelu župan G. Lamprecht. Pred tremi leti, je vsa nemčurska druhal na vsa usta na župana upila in se drla; zelo brezimnih in žugalnih pisem, polnih psovka, se je to ponemčurjeno pritlikovje posluževalo, ter grdilo in ometavalo župana z najustudnejšim blatom. Župan pa se seveda vsega tega ni ustrašil, temveč je svoj posel izvrševal ves čas tako spretno in vestno, da se njegov urad prišteva med najboljše ter se mu je tudi očitno pri neki priliki od višje gosposke izreklo priznanje. Po vsej občini vlada sedaj mir, z obč. premoženjem se varčno gospodariti in poslovanje vrši se točno in sicer čisto v domačem jeziku. Tisti, ki so toraj v svoji zlobnosti rovali in hujskali proti županu radi slovenskega uradovanja, ostali so lažniki ter se sedaj sami valjajo po blatu, s katerim so župana ometavali.

Iz Činžata na Pohorji. (Naša občina) ima popolnoma naroden odbor. Le to bi bilo želeti, da kmalu opusti staro šaro ter začne prej ko slej slovenski uradovati. Slov. odbor na čelu občine in pa nemško uradovanje, to je vendar neko smešno nasprotje! In ker je sedaj ravno velikonočni čas minol, ko se vse oživlja, vse vzbuja v novo življenje, tedaj mislimo in upamo, da se kmalu vzbudi in prerodi tudi urad v Činžatu v veselo domače življenje. Ti premilo spomladansko solnce pa, ki si že mnogo src na zelenem Pohorji domači stvari pridobilo, ogrej tudi še vsa druga, ter užgi v njih neugasljivi ogenj svete domovinske ljubezni! G. Brzoneliju pa, županu iz Činžata, kličemo, kakor pred tremi leti: Le brzo naprej!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Jutri, dne 3. maja snide se zopet drž. zbor in nadaljuje posvetovanje svoje v drž. proračunu. Brez vse nevihte gotovo ne ostane, zlasti pri proračunu pravosodnega ministerstva bode še več pritožeb in od raznih strank. — Katoliški shod se vrši na Dunaji veličastno, predseduje mu grof Blome, navzočih pa je veliko in najveljavnejših mož iz vseh krajev, razven iz Madjarije. — Izmed dež. poslancev štajarske vojvodine prizadeva si posebno nemški konservativec Kaltenegger za to, da podučijo svoje volilce v vseh tacih rečéh, ki se tičejo koristi kmečkih ljudi. Zadnje dni je bil koj na štirih krajih iz tega namena in na vseh so mu volilci živo pritrjevali, ko je rekel, da je v kat. cerkvi za vsa

ljudstva dovolj prostora in je krivica, če se stavi katero ljudstvo čez drugo. To je le resnica! — V Celovci bodo v kratkem nove volitve v mestni zastop in prikazuje se že neka stranka, ki ji ni po volji sedanja liberalna razvada v tem zastopu. Možje, ki v eno mer kriče: le nemški, pač niso nikjer dobri gospodarji! — V Gospej sveti na Koroškem praznuje se letos počenši z 11. dnem maja 1100letnica tamošnje slavne cerkve. — Poleg večih drugih dežel dobi tudi Kranjska to poletje volitve za dež. zbor. Naj si le izvoli vrlo kranjsko ljudstvo vrlih mož za svoje poslance! — Na Kranjskem ni veliko vinogradov, vendar pa jih je trtna uš vkončala že za 3260 ha. in največ v Krškem okraji. — Nekateri laški možje v Gorici škilijo radi čez črno-rmene meje, tje v Italijo, treznišim pa to preseda, vendar pa nič ne storé za to, da odpravijo take ljudi, vsaj iz mestnega starašinstva. Sedaj, ko bode nova volitev za-nj, jim bode lahko to, ako jih je volja. — V c. kr. pošto v Trstu so vlomili tatje ter so odnesli iz nje 53.000 fl. Čudno, da je to mogoče sredi mesta! — Pevsko društvo „Adrija“ je hotelo v Barkovljah pri Trstu prirediti slov. veselico, ali laški župan mu je to zabranil. Se ve, ko bi bila veselica laška, bilo bi to vse drugače. — Na Hrvaškem se šopiri madjarski jezik sedaj že skoraj po vseh uradih in če pojde še tako naprej, bode k malu konec hrv. slave. — Ogerska vlada misli sedaj v resnici na to, da se odpravi mala loterija. Mesto nje pa se vpelje razredna, t. j. taka, pri kateri se kupi srečka, toda ona stane več goldinarjev. Nje pa si ubog človek ne more kupiti in torej obrne hrbet loteriji ali ka-li!

Vunanje države. Avstrijski poslanik pri sv. Očetu v Rimu, grof Revertera je nastopil svojo službo. — Pri mestnem uradu v Rimu so prišli veliki goljufiji na sled, celih 2 milj. lir manjka v kasah a tudi pri goljufih, uradnikih ni jih več. Tako je: ako se ščuje zoper kat. cerkev, prepravlja se tudi zvestoba. — Shod katol. mož v Španiji se je izrekel zoper vedne priprave na vojsko. Razzodnik v prepirih naj bode papež a za to mu je treba — Rima. — Francoska vlada ni še popolnem varna, lahko, da ji je „nesrečni“ Boulanger še bolj nevaren v Angliji, kakor ji je bil na francoskih tleh. General pravi, da se vrne v oktobru na vsak način v Francijo, upa torej, da bodo dotlej njegovi možje že na vrhu, ali, kakor je sedaj podoba, ni za to veliko upanja. — Anglija je bojda za neko zvezo z Nemčijo, to pa tedaj, ako Nemčija ne pusti Rusov v Carjigrad. — V Berolinu biva te dni več poslancev tujih držav ter se posvetuje z nemško vlado glede Samojskih otokov na vzhodni strani Afrike. Vidi se, da še ima železni kancelar, knez Bismarck, „vajeti sveta“ v svojih rokah. — Ru-

ski car želi, da se sprijazni vlada s Poljaki ter pokliče bojda iz tega namena grofa Vielopolskega v notranje ministerstvo. Mogoče je to, ali malo verjetno. — V Bolgariji sliši se o nemirih in sicer tokrat pri mestu Plovdivu. Tam si je prišlo katoliško in razkolniško ljudstvo v naskrižje. — Kaj bode, ako pride kraljica Natalija na srbska tla? To vprašanje je jako imenitno, kajti kraljica ima veliko prijateljev med Srbi. Se ve, da še sedaj ni mogoče odgovoriti na to vprašanje in če se odgovori, ni to nič druga, kakor sad domišljije. — Turški vladi primanjkuje denarja in to čuti najbolj turški uradnik, ako ne dobi plačila in to se godi po gostem po več let. — V Atenah je vlada v prepiru z nadškofom in ljudstvo je na strani nadškofa. — V Zanzibaru, v vzhodni Afriki, so izpustili vjete misijonarje. — Pri Hamiltonu, v severni Ameriki, je prišel železnični vlak s tira, vozovi so se vneli in je veliko ljudi prišlo ob življenje.

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnja Ptujška.

(Dalje.)

3. Zopetno pokristjanjenje Ptujja.

a) Prvi poskusi.

Ko so se bili razni narodi iz svojih bivališč vzdignili ter so šli po svetu iskat boljše domovine, začeli so tudi slovanski narodi zapuščati staro svojo domačijo na Ruskem ter se pomikati proti zahodu in jugu. Po smrti strahovitega Atila (453.) so se pomaknili dalje, po odhodu Longobardov v Italijo (568.) pa so se razširili in naselili po sedanjem Štajarskem, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in celo po Tirolskem. Brezdvomno je dobil takrat tudi Ptuj slovenske prebivalce.

V svoji novi domovini imeli so Slovenci zelo zlobne sosede. Najhujši so bili Obri ali Avari. Te je bil Longobardski kralj Albin zoper Gepide na pomoč poklical, a ko so bili Gepidi premagani, naselili so se Obri po Ogerskem, od koder so hodili na vse kraje ropat, požigati in moriti. Blizo trideset let so nadlegovali naše kraje in ni mogoče popisati, kar so morali Slovenci od teh divjih „pesjanov“ trpeti. Pa l. 623. je ljudomili Samo nabral pri raznih slovenskih plemenih toliko vojščakov, da je zamogel divje Obre ukrotiti. Hvaležno ljudstvo ga je na to (627) izvolilo za kralja, ki je novo svoje kraljestvo čemdalje bolj razširjeval ter tako utemeljil prvo veliko slovensko državo.

Pa Slovenci so bili brezizjemno vsi trdovratni malikovavci ter so krščanstvo hudo sovražili. Nje pokristjaniti poskušali so apostol-

ski možje: sv. Kolumban, sv. Amand in več drugih, toda večidel brezuspešno; — le sv. Rupertu se je posrečilo med Slovence, po naših krajih živeče, zasejati prva semena krščanstva.

Kraljeve rodovine Merovingske je apostolski škof Rupert, iztiran od hudobnih krivo-vercev iz svoje škofije v Vormaciji, prišel leta 580. na Bavarsko, kjer je vojvodo Teoda in njegovega sina v krščanski veri podučil in veliko Bavarecev krstil. Po tej srečni žetvi Gospodovi poda se sv. Rupert po Donavi doli v spodnje panonske kraje ter pride početkom sedmega veka tudi v Ptuj. Poln apostolskega duha oznanjuje ondi nauk Izveličarja, potem pa se poda v Celje, kjer je v čast sv. Maksimilijanu posvetil cerkvico, njegovo sv. truplo pa v Lavreak prenesel, kajti ovi mučenec je bil ondi škof. In tako je sv. Rupert sejal seme božje besede tudi med Slovenci, ki so toraj celo prav imeli, da so njemu v čast postavili več cerkev poznejšim rodom v opomin, naj tolikega dobrotnika svojega nikar ne pozabijo.

Sv. Rupert je zaspal v Gospodu na velikonočno nedeljo (27. marca) l. 623. v Solnogradu, kjer v veliki cerkvi sv. Petra, katero je bil on pozidal — od svojega truda počiva, poln zaslug, tudi za Slovence velike časti in hvale vreden, ker je s škofijo vred utemeljil semenišče, iz katerega so pozneje učitelji krščanstva k Slovencem prihajali.*)

Tudi o sv. Vitalu, kateri je sv. Rupertu kot škof v Solnogradu sledil, pripoveduje se, da je prišel v naše kraje ter je paganskim Slovincem in Obrom pridigoval krščansko vero. Ali to so bili le prvi poskusi pokristjanjenja Slovencev, pravo spreobrnjenje začelo se je s pomočjo bavarskih vojvod za škofa sv. Virgilija sredi sedmega veka ter se je dognalo za njegovih naslednikov. (Dalje prih.)

Smešnica 18. „Glej“, toži mlada žena, „Krsnica mi je rekla, da sem stara klepetulja, in jaz ji doslej še vendar nisem bila žal-besede rekla.“ „Saj res“, tolaži jo mož, „stara klepetulja pač nisi, saj še leta dni ni, kar sva se vzela“.

Razne stvari.

(Ljudska šola.) Nj. veličanstvo, svitli cesar je daroval za šolo v Ločah pri Konjicah 200 gld. ter je ob enem dovolil, da si sme šola privzeti ime: Franc-Jožefova šola.

(K shodu katoliških mož) na Dunaji so se odpeljali Nj. ekscelencija mil. knezoškof v ponedeljek, dne 29. aprila ter jim je prav ta den bilo 50 let preteklo, kar so postali doktor bogoslovja.

(Častni večer) je bil v torek, dne 30. aprila v slov. čitalnica v Mariboru. Pripravil

*) Drobtinice, 1852, XI.

ga je odbor g. M. Pavliču, pristavu c. kr. pošte v Mariboru, za slovo, ker odide velezaslužni gospod na enako mesto v Ljubljano.

(Železnica) iz Celja v Velenje pride, kedar se dodela, najbrž v roke c. kr. priv. juž. železnici. Drugače ji tudi ne kaže.

(Naznanilo.) Dne 5. maja priredi „bralno društvo“ v Braslovčah ob 4. uri popoldne v bralni sobi občini zbor; k njemu vabi vse ude in prijatelje bralnega društva uljudno Odbor.

(Dnevni red) bralnega društva v Braslovčah dne 5. maja je: a) nagovor preč. gosp. kn. šk. kons. svetovalca in dekana F. J. Bohinca, b) poročilo tajnika o društvenem stanju, c) poročilo blagajnika, d) volitev odbora, e) vplačevanje letnine.

(Pevsko društvo.) Slavno znani naš komponist gosp. dr. Gustav Ipavc je poklonil „Slovenskemu pevskemu društvu“ dve novi skladbi za mešani zbor. Skladbi ste krasni in se bote peli o velikem pevskem zboru, dne 4. avgusta 1889. Odbor je dal potrebne glasove tiskati in se bodo v kratkem razposlali.

(Vabilo.) Odbor „Slovenskega pevskega društva“ vabi vse svoje izvršujoče člane, da se udeležijo Vodnikove slavnosti ob binkoštih v Ljubljani. Kdor se kot ud Slov. pevsk. društva hoče te slavnosti vdeležiti in sodelovati, naj to nemudoma naznani odboru, da mu priskrbi od Glasbene Matice potrebne glasove slavnostne kantate.

(Slovensko šolo) priboril si je tudi trg Žalec v Sav. dolini, kajti vsled pritožbe ukazalo je naučno ministerstvo, da mora v prihodnje biti na trirazrednej šoli v Žalcu slovenščina izključiv podučni jezik; nemščina da pa bo zanaprej le neobvezni podučni predmet. Tako se je tudi tukaj storil konec nespametnemu ponemčevanju, ter dale slovenščini nazaj njene pravice. Enako naj postopajo vse ostale slov. občine!

(Govorica.) Po našem mestu gre govornica, da je uradnik neke bližnje hranilnice jo obkradel za več jezer gold. Hranilnica je seveda nemška in uradnik še bolj, tedaj pa pač ni nemštvo in poštenost eno. Ali kaj reče „D. W.“ na to?

(Za dijaško kuhinjo v Mariboru) so darovali: Vlč. g. Vinc. Bizjak, žup. v Laporji 5 fl., vlč. g. dr. Ant. Suhač, žup. pri sv. Ani 3 fl., mil. g. kanonik Herg 5 fl., mil. g. kanonik Ogradi 5 fl., neimenovan 15 fl. 61 kr., g. dr. Terč, zdravnik v Mariboru 5 fl., mil. g. stolni dekan Orožen 5 fl., Jozefa Kurnik 2 fl., vlč. g. Iv. Kuncce, žup. pri sv. Jurji 2 fl. Bog plati!

(Redka starost.) Pri sv. Benediktu je umrl 83 let star možek ravno jeden dan pred svojim godom, a pokopali so ga jeden dan pred rojstnim njegovim dnevom. Redek slučaj! Bil

je rajni stric dopisniku „Slov. Gosp.“ od sv. Ane v Slov. gor. in marljiv romar na Sladko goro; bil je tamkaj na onem veselem griču okoli 50 krat.

(Nazaj na staro!) „D. W.“ toži, da se godi gg. odvetnikom hudo, ker jih je preveč in želi, naj se sopet določi, kakor je bilo to v prejšnjih časih, za-nje gotovo število in se v tem naj povrnemo na staro. Mi nismo zoper to, ali naj nam dovoli vprašanje: Kdo je pri odvetnikih in še v velicah drugih rečeh podrl ograjo? Možje, ki se cedé še sedaj liberalizma, tedaj možje, ki jim služi prej kakor slej „D. W.“

(Poštne zadeve.) V Žalcu prevzame pošto g. Mat. Strašek, dosedaj poštar na Slatini, v Lučah pa se začne s l. majem nova pošta, ki ima zvezo s pošto na Ljubnem.

(Deželna razstava.) Prihodnje leto bode v Gradcu deželna razstava, toda odbor, ki jo pripravlja, ne zna nič za to, da biva v deželi tudi slov. ljudstvo. Vsa vabila izdaja doslej le v nemščini.

(Nepotrebno!) Okr. zastop v Laškem trgu je sklenil, da se odločno postavi po robu zoper to, da se odpravi nemščina iz spodnještajarskih šol. Prazno delo! Česar nihče ne odpravlja brez potrebe, za to pač ni treba, da se stavi kdo po robu.

(Ravnatelj) na Slatini bode za leto 1889 g. A. vit. Schubert, c. kr. major izven službe. Zakaj samo za to leto?

(Hudodelstvo.) G. Fr. Steblovnik, posestnik in župan v Šmartnu na Paki, je dne 28. aprila umrl. Kakor se nam poroča, ubila ga je zlobna roka. Mož je bil ljubeznjiv, ali v svoji službi vesten do kraja. Škoda vrliga moža!

(Duhovske spremenbe.) Č. g. Franc Geč, kaplan v Cirkovicah, je dobil župnijo sv. Tomaža pri Vel. nedelji.

Listič uredništva. G. J. K. v C.: Hvala, vse v redu. — G. S. M. pri K.: Čemu ste tako tihi? — G. F. S. v M.: Če je resnica, pride nam prav. — G. M. K. na C.: Vi terjate več, kakor je nam mogoče. — G. A. P. v R.: Prosimo pogledajte si vendar-le § 19. tisk. post. ali ne zabite na §§ kaz. post.

Listič upravnštva. G. Maurer v Koprivnici: Do 1. julija 1889.

Loterijne številke:

V Gradcu 27. aprila 1889: 85, 78, 77, 49, 12
Na Dunaju „ „ 2, 59, 55, 36, 11

Častna izjava!

Jaz prekličem s tem vse, prilično smrti Jožefa Vodusek od mene proti gosp. Josipu Hren, trgovcu v Gornjemgradu, izrečene razžaljive izraze, katere ob enem v celem obsegu kot neresnične objavim.

Gornjigrad, dne 30. aprila 1889.

Dr. Ivan Šlander.

Naznanilo.

Z dnem 1. maja 1889 sem odprl v **Topolšici** pri Šoštanji kopel in krčmo. Prizadevam si, da postrežem svojim gostom, kar najbolj morem, tako v kopeli, kakor v svoji krčmi. V krčmi bode dobro pivo, Bizeljansko vino, novo in staro, tudi jedila — vse izvrstno in po nizki ceni.

V Topolšici, dne 1. maja 1889.

Fran Pevec,
krčmar.

1-3

Prodajalnica z mešanim blagom

se da v najem v Žičah tik ceste, ki se deli na Konjice, Poličane in Šentjur, in sicer: štacuna, dve izbi, klet, kuhinja, hlev za več glav živine in kubinjski vrt. Poslopje, ki je bilo že 10 let z dobrim vspehom kot štacuna v najemu, je lepo zidano. Več pové lastnik

Janez Gosak,

župan v Žičah pri Poličanah.

3-3

Katoliška Bukvarna v Ljubljani
založila je knjižico

1-5

Duhovna lekarna

za vse, ki hočejo večno živeti.

Podučna knjižica,

katero je izdal **dr. E. M. Müller**, škof Linški. Poslovenil **Fr. Zbašnik**, župnik. V Ljubljani 1889. Cena mehko vezani knjižici je **20 kr.**

Vsebina: Predgovor. — Vvod. Kako je umeti naslov te knjižice? Zdravnik in bolnik. Iz česa je duhovna lekarna. — Prvi del. Branila proti dušnim boleznim: Ogibaj se okuženja. Boj se ognja. Čuvaj hišna vrata. Ogibaj se prepriha. Nebeška lestvica. Zdravje bolnikov. Studence življenja in zdravja. — Drugi del. Zdravila za dušne bolezni: Zdravilo zoper duhovno jetiko ali sušico. Zoper prostovoljno omahovanje. Zoper mraz boječnosti pred ljudmi. Kako je sv. Ignacij Frančiška Ksav. rešil posvetnega duha. Zdravilo za mrzlico lakomnosti. Kako je sv. Filip Nerij mladeniča ozdravil omotice častilakomnosti. Zoper popade besnosti. Zoper kóstno gnjilobo — nevoščljivosti. Mazilo za oči. Strup in pomoček zoper strup. Za take, ki imajo duhovno vodenico. Za mrtvoudne. Za srčnobolne. Domača zdravila zoper strah pred smrtjo. Univerzalno ali obéno zdravilo. — Sklep. Krščanska vodila za življenje. Objube našega božjega Odrašenika čistilec njegovega presv. Srea. Koreniti izkaz zdravilnih nasledkov duhovne lekarne. Zgledi lepe smrti.

Velik hram

se proda iz proste roke v Lembaški ulici števil 58 pri Mariboru. 1-3

Na prodaj.

Proda se po nizki ceni: 2 lahka voza, 1 veliki voz za 5 oseb in 1 voz za enega konja. Za vsakovrstno sedlarsko in jermenarsko delo zagotavlja se točna postrežba.

Franc Rašl,
sedlar v Ptujci.

3-3

Pravo francozko žganje (cognac).

Kaj je pravo francozko žganje?

Iz francozkega in južnoštajerskega jakega močnega brdskega vina izerpljeni alkohol, pod imenom 'cognac' zdravniški priznana dletično, duh in telo oživajoče slasno in zdravilno sredstvo. Kaj se dobi navadno mesto takega zdravila? Navadno žesto s soljo pomešano, ktere upliv na telo je, če ne škodljiv, jednak ničli. Če vsa vporabljenega sredstva proti ischias, revmatizmu, živčanim boleznim, izpadu las, protinu, trganju v udih, ohromenju, ranam vsake vrste, boleznim v glavi in zobeh i t. d. nič ne pomagajo, naj še pokusi vsaki bolestitnik iz južnoštajerskega znamenitega Konjčkega, lastno pripravljene vina destilovano, na vse ove bolezni čudno delujoče, pravo francozko žganje vporabiti. Mala stekl. 60 kr., v. 1 gl. 20 z.

Stari cognac, posebnv okrevajočim in na želodcu bolanim preporočljiv, 1 steklenica gl. 1.50, naročbe 4 v. steklenice pošiljajo se franko brez daljnih stroškov.
BENEDIKT HERTL
veliki posestnik na grajščini Golčé pri Konjicah, Južnoštajerska.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.

Maribor
Gosposke ulice 3.
Prodajalnica papirja in vsakovrstne sprave za pisanje in solo, šolskih in molitvenih knjig
Naročajo se tudi lahko osti modni listi avstrijski in 7
vnanji, ilustrirani časopisi.
na drobno in veliko.
poprej **EDUARD FERLINC.**
Zaloga za kopije, papirjate zaklje in zvitke, papir iz posebnó pisane za gratulacije, karton, svilat in katunov papir v krasnih barvah.
Po izvanredno nizki ceni.
Knjigovezarna.
Gosposke ulice 3
Maribor.